

Szombáthely

ZÁGORHIDI CZIGÁNY Balázs

VASVÁR PECSÉT- ÉS CÍMERHASZNÁLATA A XX. SZÁZADBAN

Vasvár pecséthasználatát a középkortól a XIX. század végéig már korábban áttekintettük, és mivel a pecsétképeken kívül más címerábrázolás nem ismert a településről, lényegében ugyanezeket mondhatjuk el magáról a város címeréről is. Az egyetlen – kissé hiányos – pecsétnyomat alapján megállapítható volt, hogy a középkori város – korai királyi városainkhoz hasonló módon – háromtornyú várat vésetett pecsétjére, amelyet a „*sigillum civium*” típusú körirat övezett. Bár a pecsétnyomó készítése az 1404 és 1414 közötti évekre datálható (az oklevél új pecsétről tesz említést), kétségtelen, hogy megőrizte az eredeti, bizonyára XIII. századi typárium képét, amire az analógiák mellett az is utalhat, hogy magát a köriratot sem modernizálták „*sigillum civitatis*” formára. (1. kép) A középkori pecsétnyomónak ismert egy XIX. század eleji (?) megújítása, amely jellegzetességei alapján feltehetően az említett középkori lenyomat alapján készült; ennek nyomán kezdetben úgy tűnt, hogy ez a pecsétkép örökítette át a XIX–XX. századba Vasvár történelmi címerét (ZÁGORHIDI CZIGÁNY 1993).¹

Az újkori hármastelepülés – Vasvár, Szentmihályfalva és Zsidófölde – XVIII–XIX. századi pecsétjeinek részletes

1. kép. A város középkori pecsétjének lenyomata és rajza
(1404–1414 között) (Kiss Ernő Csaba rajza)

Abb. 1. Abdruck und Zeichnung des mittelalterlichen Stempels der Stadt (zwischen 1404–1414) (Zeichnung von Csaba Ernő Kiss)

2. kép. Vasvári pecsétek a 19. századból
(Kiss Ernő Csaba rajza)

Abb. 2. Stempel von Vasvár aus dem 19. Jhd.
(Zeichnung von Csaba Ernő Kiss)

¹ A középkori királyi városok pecséthasználatáról és a háromtornyú várat ábrázoló pecsétképekről ld.: KUBINYI 1961, 1972. Az 1414. évi városi oklevél eredeti szövege és magyar fordítása: IVÁNYI 1992. 129–131.

3. kép. Vasvári céhpecsétek városi címerképpel (XVIII–XIX. sz.)
 Abb. 3. Zunftstempel aus Vasvár mit dem Wappenbild der Stadt (XVIII–XIX. Jhd)

vizsgálata során azonban nyilvánvalóvá vált, hogy a középkori pecsétnyomattól függetlenül is tovább élt az eredeti címer- és pecsétkép hagyománya. Már a 18. század elejéről fennmaradt egy (feltehetően még korábbi eredetű) háromtornyú várat ábrázoló, kisebb méretű pecsét lenyomata Vasvárról, a XIX. századból pedig több változata is ismert ennek a pecsétképnek a hármastelepülés közös, majd pedig Vasvár mezőváros, illetve Zsidó-földe község pecsétjein (2. kép). (ZÁGORHIDI CZIGÁNY 1994.)

A pecsétkép általános elfogadottságát jelzi, hogy a háromtornyú vár képe a községi pecsétek mellett a céhes pecséteken is szerepel: egy eddig publikálatlan, 1756-os évszámmal ellátott mészáros céhpecséten a céhjelvénnyel mellett a középkori városi pecsét eddig XIX. század elejének tartott megújításához nagyon hasonló címerkép látható (ez a hasonlóság megengedi, hogy a megújított pecsétet még korábbra datáljuk!); egy 1836-os évszámmal ellátott, korábban már bemutatott szabó céhpecséten pedig önálló megformálású városi pecsétkép látható, a középső tornyon zárt, a Szent Koronára emlékeztető pántos koronával.² (3. kép)

A három település egyesítése (1886) után egészen 1908-ig Vasvár mezőváros 1870. évi pecsétje maradt használatban (bár a település városi rangját elvesztette),

amely a korábbi pecsétképek legfontosabb elemeit tartalmazta: a háromtornyú várat, középső tornyán kereszttel díszített, nyitott koronával, két oldalán a nap (csillag) és hold képével (ZÁGORHIDI CZIGÁNY 1994, [2], 5. ábra).

A város címerhasználatában ennek a pecsétnek a lecserélésével állt be éles változás. A községi pecsétek XX. század eleji országos törzskönyvezése során Vasvár nagyközség számára is készült egy pecséttervezet, melynek pecsétképe legalább részben megőrizte a korábbi címer főbb elemeit: a háromtornyú vár, két oldalán a nap és a hold jelképével. Történt azonban egy lényeges változás: a középső, magasabb kaputornyot itt nem korona fedi, hanem egyszerű nyeregretető, s ennek gerincén áll a kereszt. (A pecsét körirata: VAS VÁRMEGYE VASVÁR KÖZSÉG *1907 *)³ (4. kép)

Bár a pecsétterv alapján elfogadható lett volna, mégsem került használatba. A hivatalos elvárásnak megfelelően Vasváron is megújították ugyan a községi pecsétet, de arra valamilyen tévedés folytán Szombathely város – Vasváréval némileg rokon – címere került (a pecséttervvel megegyező körirattal). Annak ellenére, hogy a tévedés bizonyára egyértelmű volt, a pecsét 1908-tól egészen 1947-ig használatban maradt mint a község hivatalos pecsétje.⁴ (5. kép) Ez a tévedés nem volt egyedi eset, maradt annak nyoma, hogy Vasváron máskor is használták Szombathely város címerét: bizonyára ennek a tévedésnek tudható be, hogy

2 A mészáros céhpecsét lelőhelye: HMV leltári szám nélkül (pecsétgyűjtemény), a szabó céhpecsét: HMV 90.11, leírása: ZÁGORHIDI CZIGÁNY 1994 [6]. 12. ábra.

3 A pecséttervet közli: KOLLEGA TARSOLY 2001. Ezt a tervet tartja tévesen Vasvár hivatalos pecsétjének: BERTÉNYI – FEISZT é. n. 54. A községi pecsétek törzskönyvezéséről ld.: NYULÁSZINÉ 2001. 193–194.

4 A pecsét a község képviselő-testületének jegyzőkönyvében első alkalommal 1908. december 12-én tűnik fel, utolsó alkalommal pedig 1947. november 4-én használták. Vas Megyei Levéltár (továbbiakban: VaML), Vasvár nagyközség, Képviselő-testületi jegyzőkönyv 1889–1914, ill. 1946–1950. évi kötet. A pecséten szereplő címerábrázolás megegyezik Szombathely város 1902-es festéknyomatos pecsétjével: BERTÉNYI–FEISZT é. n. 36.

4. kép. Vasvár pecsétterve az Országos
Törzskönyvbizottságtól (1907)

Abb. 4. Stempelplan von Vasvár von dem Nationalen
Stammesbuchkomitee (1907)

1941-ben a domonkos rend vasvári letelepedésének 700. évfordulóját megörökítő emléktáblára is – a domonkos rend liliosomos keresztjével párba állítva – ez a címer került.⁵

A fatális heraldikai tévedés korrigálására történtek lépések, ennek ismeretében még inkább furcsállhatjuk, hogy a hibás községi pecsét oly sokáig használatban maradt! 1925-ben adományozott a nagyközség díszpolgári címet dr. Szita Elemér nyugalmazott körorvosnak. Az adományozásról szóló oklevél fotómásolatát ismerjük, s ezen együtt látható a község „hibás” pecsétnyomója és a heraldikailag helyes címere. A kézzel festett, egyedi kivitelezésű díszpolgári oklevél kezdősora mögött, háttérnyomat-szerűen – igaz a fotón csak homályosan – látható a város címere: a háromtornyú vár, középső tornyán sátor-tetővel, a szélső pártázott tornyok felett a nap és a hold jelképével (a homályos fotón inkább csak sejthető, hogy a középső torony csúcsát nem kereszt, hanem gomb

5 Az emléktábla eredetileg a domonkos plébániatemplom szentélyének főtér felőli homlokzatán volt elhelyezve a nagy méretű barokk ablak alatt, a templom 1986. évi helyreállítása során azonban a középkori ablakpár rekonstrukciója miatt áthelyezték a táblát a torony nyugati oldalára. A márvány emléktábla műkö keretelésének felső sávjában bal oldalon „Vasvár”, jobb oldalon a domonkos rend címere látható, középen kettős kereszt, két oldalán az 1241, ill. 1941 évszámokkal.

6 Az oklevél fekete-fehér fotómásolatát az adományozott unokája, özv. Vojnovics Mihályné őrzi Vasváron (akinek itt köszönjük meg, hogy a fotót rendelkezésünkre bocsátotta); az eredeti példány távolabbi rokonok birtokában van, így ezt nem sikerült eredetiben tanulmányozni.

5. kép. Vasvár nagyközség pecsétje (1907)

Abb. 5. Stempel der Großgemeinde Vasvár (1907)

díszíti).⁶ (6. kép) Helyes, bár kissé félrerajzolt címerábrázolás került a *Vas megyei fejek* című album 1930. évi kiadásába: a Vasvárt bemutató fejezet előtt egyedi megformálású, a kötet legtöbb címerével megegyező stílusú rajz szerepel, amelyen hiányzik ugyan a torony csúcsán álló kereszt felső szára, a torony ablakának helyén viszont

6. kép. Szita Elemér díszpolgári oklevele (1925)

Abb. 6. Ehrenbürgerurkunde von Elemér Szita (1925)

7. kép. Vasvár címere a „Vas megyei fejek”
c. kötetben (1930)
Abb. 7. Wappen von Vasvár in dem Band
„Köpfe aus dem Komitat Vas” (1930)

8. kép. Virág Endre címerrajza (1928)
Abb. 8. Wappenzeichnung von Endre Virág (1928)

egy nagyobb, a kapu felett pedig egy kisebb kereszt is látható (HALÁSZ 1930, 291). (7. kép)

Hosszú pályát futott be és lényegében a mai napig befolyásolja Vasvár város címerhasználatát az az ábrázolás, amelyet Virág Endre vasvári kántortanító készített 1928-ban, amely ma is megtalálható a múzeum gyűjteményében.⁷ A címerkép készítésének körülményei nem ismertek, de bizonyára azzal a céllal festették meg, hogy az 1927-ben megtervezett és 1929-re felépített község-házán elhelyezendő címerhez mintát adjon. Az erősen historizáló és nem egészen heraldikus ábrázoláson barokkos, kerek talpú tárcsapajzs kék mezejében természetes színű, háromtornyú vár emelkedik, két oldalsó

tornya pártázott, középső nagyobb tornyát tető fedi, csúcsán kereszttel, a tornyokon egy-egy ablak, középen félköríves záródású zárt kapu, felhúzott csapórácscsal; az oldalsó tornyok felett jobbról arany hatágú csillag, balról ezüst hold lebeg. A címerpajzs felső nyolcadában pajzsfőként is értelmezhető, fehér (üresen hagyott?) sáv látható; a címerpajzs keretét babérfonat díszíti, a pajzs talpán feliratszalag: CASTRUM FERREUM. (8. kép)

A címerábrázolás legproblematisabb része – a színhasználat mellett – a „pajzsfő”. A festmény alapján nem dönthető el, hogy azt a címertől független feliratsávnak (erre utalna színezetlen volta), vagy valóban pajzsfőnek szánták-e (erre utalhat, hogy a címerpajzs keretelésébe került már egy felirat). Az eredeti szándéktól függetlenül azonban idővel kétségtelenül a címer részévé vált a pajzsfő, pontosan ebben a formában faragták meg a városháza lépcsőházában elhelyezett címet feltehetően még 1929-ben, majd pedig a főtéren álló országzászló talapzatára is ugyanez az ábrázolás került 1933-ban.⁸ (9–10. kép)

A pajzsfő használatának ellentmond az előzőekkel egykorú, a község-háza alapító tábláját díszítő, vakolatdíszből kialakított címerábrázolás az épület bejáratánál.⁹ Ennek ovális pajzsba helyezett címerképe lényegében megegyezik az előző ábrázolásokkal, itt azonban semmi nyoma nincs pajzsfőnek. Az ábrázolás egyedi jellegzetessége

7 Nagy méretű kartonra (kb. 57,5x77,5 cm) vízfestéssel festett kép, utólagosan keretbe foglalva, üveg alatt: HMV leltári szám nélkül.

8 Még egy, feltehetően az említettekkel egyidős, de mára elpusztult ábrázolásról van tudomásunk: az egykori elemi fiúiskola, a későbbi Petőfi utcai általános iskola (ma idősök otthona) előterében még a 90-es években is látható volt egy a Virág-féle ábrázolásra emlékeztető, falra festett címer, amely csak a legutóbbi helyreállításakor tűnt el. Ld. MOLNÁR 1994.

9 Az 1929-ben állított táblát ugyan eltávolították a falról az 1950-es években, de a címer a helyén maradt mind a mai napig, sőt a városháza legutóbbi tatarozásánál, 2009-ben ezt az ábrázolást lemásolták, és az épület főhomlokzatán egy új VÁROSHÁZA felirattal együtt ezt is elhelyezték.

9. kép. Vasvár címere a városháza lépcsőházában (1929)
Abb. 9. Wappen von Vasvár in dem Treppenhaus des Bürgermeisteramtes (1929)

10. kép. Vasvár címere az országzászló talapzatán (1933)
Abb. 10. Wappen von Vasvár auf dem Sockel der Landesfahne (1933)

11. kép. Vasvár címere a városháza bejáratánál (1929)

Abb. 11. Wappen von Vasvár bei dem Eingang des Bürgermeisteramtes (1929)

ugyanakkor a gazdag növényi mintás keretelésből kiemelkedő – rangjelző falkoronaként is értelmezhető¹⁰ – kerek, pártázott vártorony. (11. kép)

A pajzsfő kapcsán kell említést tennünk a címer színeiről is, amihez kiindulásnak – más színes ábrázolás nem lévén – a Virág-féle festményt kell tekintenünk. A pajzs kék színe egyértelmű, de másik jellegzetes színt nem tudunk kiemelni, mivel maga a vár „természetes színű”, azaz kváderezett falai szürkés-barnásak, a középső tornyon a tető piros. Talán azért volt szükséges a pajzsfő, hogy a másik főszínt, a fehéret (ezüst) kiemelje, amelyet ekkor már a kékkel együtt kétségtelenül Vasvár színeinek tartottak. Erre utal többek között néhány, a Vasvári Dalos Egyesülethez kapcsolódó emlék: az egyesület jelvénye – bár nem szerepel rajta a település címere – kék-fehér színű, és az egyesület zászlójára kötött szalagok közül több is ezeket a színeket mutatja.¹¹

A színek eredetéről semmi közelebbit nem tudunk, a legvalószínűbb az, hogy az egykori megyeszékhely a vármegye közismert színeit vette használatba (feltehetően csak a XX. század elejétől, mivel korábban színes ábrázolás lehetősége fel sem merül).¹²

Ahogy fentebb is utaltunk rá, Virág Endre 1928. évi címerrajza és annak kőbe vésett másai a község házában, illetve az országzászlón Vasvár címerének „prototípusává” váltak, amelyet aztán hol kötöttebb, hol szabadabb formában jelenítettek meg az egyes korszakokban. Érdemes tehát alaposan szemügyre venni ennek az ábrázolásnak a jellegzetességeit! Ezek közül talán a legjellemzőbb – és egyúttal a leginkább sajnálatos változás – a középső tornyot fedő tető, csúcsán a keresztrel, amely a korábbi koronaábrázolások helyére került. A változás magyarázatát nem ismerjük, de figyelemre méltó, hogy az egymástól bizonyára független 1907. évi hivatalos

¹⁰ A falkorona, a szabad királyi városok rangjelzője utalhat arra a hagyományra, hogy egykor Vasvár is (szabad) királyi város volt. A rangjelző koronákról ld.: NYULÁSZINÉ 2001. 138.

¹¹ Az egyesület 1920-as évekből származó egyensapkája sapkajelvényel: HMV 93.347. (Magát a tányérsapkát is kék-fehér szalag övezi!) Az egyelőre leltározatlan és restaurálásra váró zászlószalagok a 2004-ben lebontott Művelődési Házból kerültek a múzeumba. Az egyesület karnagya ebben az időben Virág Endre volt.

¹² A vármegye színeiről: BERTÉNYI–FEISZT é. n. 34–35.

12. kép. Vasvár címere Barabás István díszpolgári oklevelén (1935)

Abb. 12. Wappen von Vasvár auf der Ehrenbürgerurkunde von István Barabás (1935)

címerterven és a Virág-féle ábrázoláson egyaránt tetővel fedett toronyot láthatunk. Ez leginkább arra utalhat, hogy a változtatás oka a közismert városi – akár a közeli szombathelyi és kőszegi, akár a széles körben ismert budai, pesti, fehárvári stb. – címerek egységesítő hatása lehet (ezeken a városi címereken mindenütt fedett tornyokat látunk). Kevésbé feltűnő, de mégis jellegzetes eleme az ábrázolásnak, hogy a vártornyok a korábbi ábrázolásokkal ellentétben nem egy ormozott várfal mögül emelkednek ki, hanem a tornyok a fallal és a kapuzattal mintegy egységes épületet alkotnak.¹³ Az már csak heraldikai részletkérdés (de hosszú távon ugyancsak jellegzetes sajátosság), hogy a pajzsban a vár nem mint „lebegő”, hanem mint „emelkedő” címerkép jelenik meg. Ezek a jellegzetességek érvényesek az 1925. évi díszpolgári oklevél címerábrázolására is, ami felveti annak lehetőségét, hogy közös – ma már ismeretlen – minta alapján készültek, vagy hogy az előbbi is Virág

13. kép. Vasvár nagyközség pecsétje (1947)
Abb. 13. Stempel der Großgemeinde Vasvár (1947)

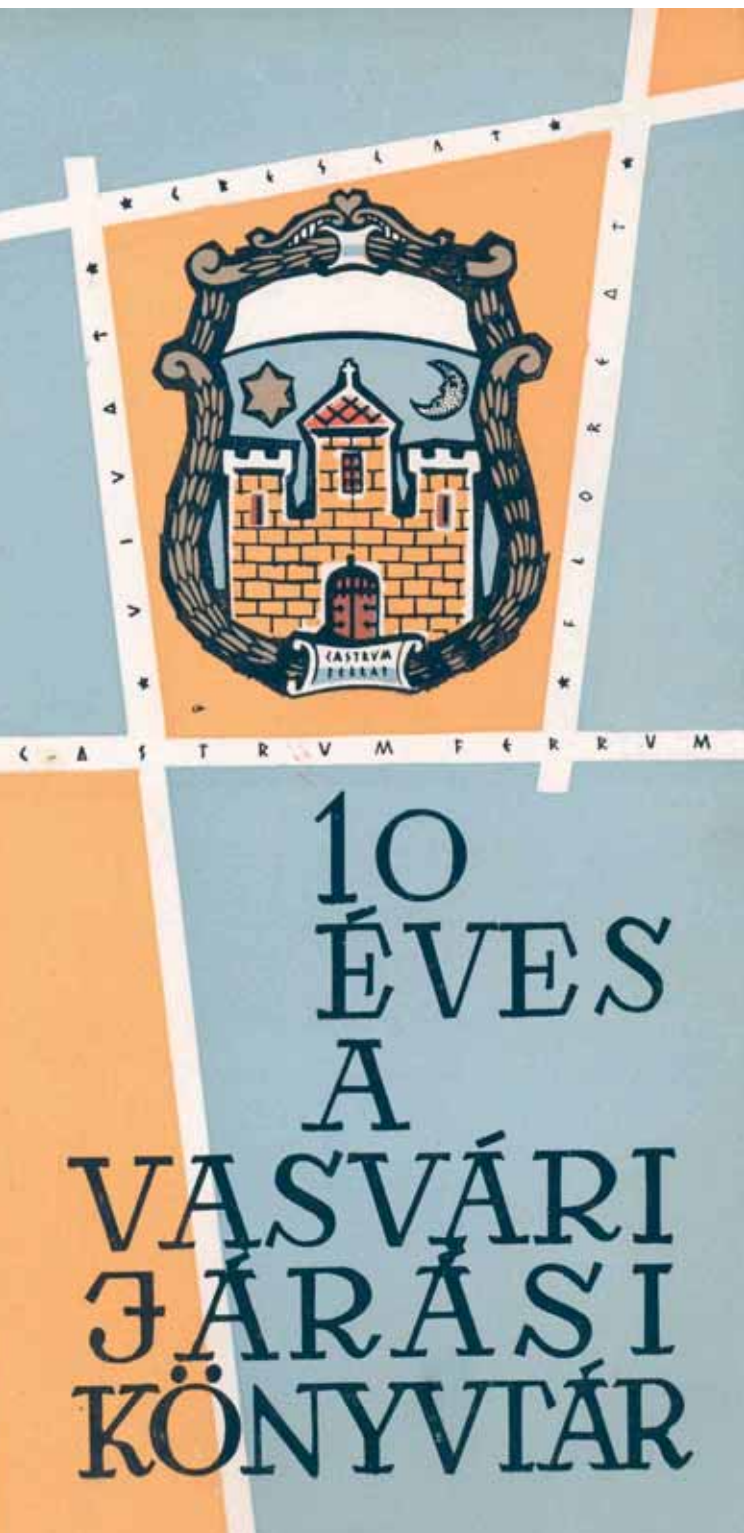
Endre munkája lehet (az oklevél is szignálva van, de a rossz minőségű fotón sajnos a szöveg nem olvasható). Ha az előzményeket nem is ismerjük pontosan, az kétségtelen, hogy 1928 után szinte valamennyi címerábrázolás Virág Endre alkotását követte.

A Virág-féle címerábrázolás kötetlen felhasználásának szép példája Barabás István volt kántortanító és tűzoltóparancsnok 1935. évi díszpolgári oklevele, ahol a népi díszítő mintás keretelés fejében kapott helyet Vasvár címere. A szabálytalan formájú, csúcsos talpú tárcsapajzs sötét mezőjében ott látjuk a háromtornyú várat a nappal és a holddal, a mező felett világos pajzsfő, amely eléri a vár középső tornyának csúcsát, ahol így már a kereszt nem kaphatott helyet (erről az oklevélről is csak fekete-fehér fotó áll rendelkezésünkre).¹⁴ (12. kép)

Nagyon későn, 1947 végén került sor Vasvár nagyközség pecsétnyomójának korrekciójára, de a csere tudatos voltára utal, hogy bár a pecsétkép teljesen új, a kissé módosított körirat megtartotta az eredeti dátumot: VASVÁR NAGYKÖZSÉG *1907*. A kör alakú gumibélyegző pecsétképén a Virág-féle ábrázolást követő, de kissé

¹³ Bár a címer- és pecsétleírások többsége három-, vagy egytornyú várról beszél, valójában a legtöbb középkori ábrázolás esetében egyértelmű, hogy várfal mögött álló tornyokról – tehát jelképes városábrázolásokról – van szó; ezt megerősítik az olyan pecsétképek is – Esztergom, Óbuda –, ahol várfallal körülvett palotaábrázolást láthatunk. Ld.: KUBINYI 1961. 114–117.

¹⁴ A fénykép megtalálható: HVM Helytörténeti dokumentumok, Barabás István iratai.

14. kép. A vasvári Járási Könyvtár meghívója (1965)
Abb. 14. Einladung der Kreisbibliothek Vasvár (1965)

karcsúbb címerkép látható: a babérfonattal övezett tárcsapajzs teljes mezejét kitölti a három tornyú vár, középső tornyán tetővel és kereszttel, két oldalán nap- és hold-szimbólum. A nyitott, felvont csapórácsos kapu előtt leeresztett híd, amely a pajzstalpon is túlnyúlik (ez talán a Virág-féle ábrázolás feliratszalogjának félreértelmezése lehet).¹⁵ (13. kép)

Az új pecsét azonban csak rövid ideig volt használatban, az ismert politikai változások következtében hamarosan, még 1949 végén lecserélték egy egyszerű feliratos pecsétre (VASVÁR NAGYKÖZSÉG ELŐLJÁRÓSÁGA).¹⁶ A címeres pecsét lecserélésével egy időben távolíthatták el a község háza lépcsőházából a kőbe faragott címet is, amely aztán a helyi múzeum megalapítása (1951) után a – korábban feltehetően ugyancsak a község házában őrzött – Virág-féle festménnyel együtt annak gyűjteményébe került.¹⁷ Az országzászlón azonban érintetlen maradt a község címere (az országcímet is csak annyiban módosították, hogy levésték róla a Szent Koronát), így a kommunista rendszer történelmi szimbólumokkal ellenséges korszakában elsősorban ez az ábrázolás tartotta életben Vasvár történelmi címerének hagyományát.

A hagyomány érdekes módon már a hatvanas években életre is kelt.¹⁸ A címer viszonylag pontos rajza (csupán a tornyot ékesítő kereszt lett aránytalanul kicsi, sőt néhol el is maradt!) a Járási Könyvtár és Művelődési Otthon kiadványain tűnik fel, az általunk ismert első alkalommal 1960-ban.¹⁹ (14. kép) A történelmi címet megőrizte a város egyetlen középiskolája, a Béri Balogh Ádám Gimnázium (majd Postaforgalmi Szakközépiskola is). Az 1954-ben alapított iskola jelvényében az 1960-as évek elejétől egy, a Virág-féle ábrázolástól részben talán független címerkép jelenik meg, melynek jellegzetessége, hogy a háromtornyú vár falai felülről lefele szélesednek és, nemcsak a torony csúcsát díszítő kereszt maradt le róla, hanem alkalmanként a nap és a hold szimbóluma is. A jelvény legkorábbi használatára 1960-ból van adat: egy május 1-jei felvonulást ábrázoló fotón transzparensen

15 A pecsét használatának ideje: 1947. december 4 – 1949. június 14. VaML Vasvár nagyközség, Képviselő-testületi jegyzőkönyv 1946-950. évi kötet. (a jegyzőkönyvek hitelesítése mindig későbbi az üléseknél, ez utóbbi esetben június 30.).

16 Uo. november 30-i testületi ülés (december 16-i hitelesítéssel).

17 A címer a lépcsőház keleti homlokzatán volt elhelyezve egy íves feliratszalog felett, melynek szövege: CASTRUM FERREUM. VIVAT. CRESCAT. FLOREAT! A címer eltávolítása után a felirat a helyén maradt. 1991-ben az eredeti állapotot helyreállították, később egy belső átalakítás miatt a címet a felirat alá helyezték át.

18 A címer 1950-es évek utáni alkalmazásáról értékes adatokat közöl Molnár Gyula tanár, helytörténeti kutató: MOLNÁR 1994.

19 Meghívók és programfüzetek: HMV Helytörténeti dokumentumok, Kisnyomatványok 1948–1989.

15. kép. Május 1-jei felvonulás Vasváron a gimnázium tanárainak és diákjainak részvételével (1960)
Abb. 15. Umzug am 01. Mai in Vasvár unter der Teilnahme der Gymnasiallehrer und Schüler (1960)

látjuk az iskola jelvényét, a diákok pedig olyan sapkát viselnek, amelynek egy példánya, szép sapkajelvényel együtt ma is megtalálható a múzeum gyűjteményében.²⁰ (15. kép)

A sapkajelvény – mint az egyik legszebb korabeli címerábrázolás – külön figyelmet érdemel! A kék tárcsapajzsot fehér harántpólya szeli át, a pajzs közepén fehér háromtornyú vár lebeg, középső tornya sätortetővel fedett, oldalsó ormozott tornyai felett a nap és a hold jelképe, a pajzs felső részében GIMNÁZIUM, alsó részében VASVÁR felirattal. A formailag is szép kivitelű jelvény egyetlen heraldikai hiányossága a címerkép mögött futó (és azzal megegyező színű!) harántpólya, ami talán a Virág-féle pajzs fő újraértelmezése lehet, és a település színeinek hangsúlyozását szolgálhatta. (16. kép)

Az iskolajelvény címerképének sajátosságai – a sätortetővel fedett középső torony, az ormozott várfal hiánya – és az olyan részletek, mint az ablakok kialakítása és a zárt, felhúzott csapórácsos kapu megformálása, arra utalnak, hogy ez az ábrázolás is a Virág-féle címert vette alapul, de az eddigiéknél sokkal szabadabban használta fel azt. A címerkép egyedi megformálása és a

16. kép. Sapkajelvény a gimnáziumból (1960 körül)
Abb. 16. Kappenzeichen aus dem Gymnasium (um 1960)

címerpajzs átszerkesztése (harántpólya, lebegő címerkép, felirat) ugyanakkor arra vall, hogy egy jó kezű és némi heraldikai érzéssel megáldott rajztanár gondosan megtervezett munkáját lássuk benne.

²⁰ Fotó: HMV Fotógyűjtemény, 1945 utáni fotók, 1960. május 1.; diáksapka: HMV 93.281.

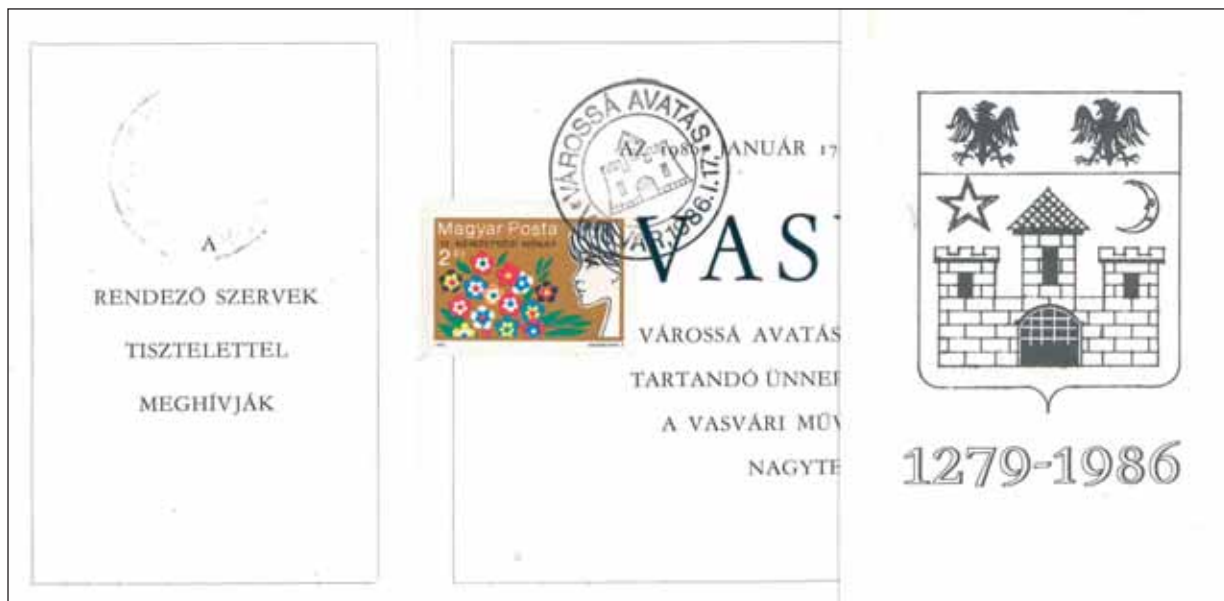
17. kép. Iskolajelvények a gimnázium tablóról (1960–1965)
Abb. 17. Schulabzeichen auf den Gymnasialfotos (1960–1965)

Ez a szép ábrázolás akár arra is alkalmas lehetett volna, hogy a későbbi címermegújításokhoz mintát adjon, de az utókor figyelmét sajnos elkerülte. Pedig a jelvény hosszú éveken keresztül használatban volt, és életszerű

alkalmazására jó példa, hogy az érettségi tablókön számtalan – ötletes és igényes kivitelű – variánsa is megjelent a 60-as években, de a különböző iskolai kiadványokon, diákújságokon egészen az 1970-es évek

18. kép. Képeslap, bélyeg és elsőnap bélyegző a Körház képével (1979)
Abb. 18. Postkarte, Stempel und Rundstempel am ersten Tag mit dem Bild des Rundhauses (1979)

19. kép. A várossá nyilvánítási ünnepségek meghívója első napi bélyegzővel (1986)
Abb. 19. Einladung zur Stadtweihe mit dem Rundstempel zum ersten Tag (1986)

közepéig használatban volt. (17. kép) A jelvény csak 1972 után – amikor a gimnázium postaforgalmi szakközépiskolává alakult át – szorult háttérbe, és helyét a postás szimbólumok (az akkor különösen is divatos holló és kürt) vették át.

Egy speciális területen viszont tovább élt a jelvény használata, amiben bizonyára nagy szerepe volt az elsősorban a középiskolához kapcsolódó filatelista mozgalomnak: a vasvári vonatkozású első napi bélyegzőkön többször is szerepel az iskolajelvényből átvett címerkép. 1979-ben, amikor a nagyközség az 1279-ben kiadott városi kiváltságlevelél 700 éves évfordulóját ünnepelte, jelképének a szocialista építés vívmányát, az ún. Körházat választotta. Az épületről ekkor képeslap és hivatalos postai bélyeg (40 fillér) is készült, sőt az ünnepségek első napi bélyegzőjére is ennek kontúrja került. (18. kép) Ugyanakkor az ünnepségek részeként megrendezett ifjúsági bélyegkiállítás emlékbélyegzőjén az iskolajelvényből származó címerkép látható, sőt ugyanez az ábrázolás került 1986-ban a Vasvár várossá nyilvánítása alkalmából készített emlékbélyegzőre,

pedig ekkor már volt hivatalos címere is a településnek!²¹ (19. kép)

A hivatalos címer iránti igény a városi kiváltságlevelél 700 éves évfordulóján éledhetett fel (vázlatos címertervek már ebből az évből ismertek), de a tervezés folyamata csak közvetlenül a várossá nyilvánítás előtt, 1985-ben indult meg. Sajnos alapos történeti kutatás nem előzte meg a munkát, csak egy vázlatos áttekintés készült a múzeumban Vasvár pecsét- és címerhasználatáról, amely a tervezés alapját képezte.²² Ez az áttekintés azonban jelentős hiányosságokat tartalmazott, többek között nem ismerte fel a XVIII–XIX. századi pecsétképek egyik jellegzetes elemét, a középső tornyot fedő koronát, nem vett tudomást a két világháború közötti hibás pecsétábrázolatról, és nem emelte ki a Virág-féle címerábrázolás hiányosságait. Ennek ellenére – a szocialista kor címerkészítéséhez mérten – egy viszonylag szép és heraldikus ábrázolás született, amely ötvözte a középkori pecsétképek elemeit a Virág-féle címerábrázolás jellegzetességeivel, természetesen megtoldva mindezt a kor ideológiai elvárásaival.²³ Az új címerben is megjelent a

21 A képeslap és a meghívó: HMV Helytörténeti dokumentumok, Kisnyomatványok 1948–1989. Az 1979. évi bélyegkiállítás bélyegzőjéről említést tett, és az 1986. évi emlékbélyegző levelező lapra nyomott példányát bemutatta: MOLNÁR 1991; alkalmazásukat Háromi Jenő tanár filatelista tevékenységéhez kötötte.

22 Barbalics Imre János: Vasvár pecsétjei és címere. (Kézirat, 1985), HMV Adattár 33. sz. Ez az összeállítás – kissé módosított formában – került benyújtásra a Képző- és Iparművészeti Lektorátushoz. Ld.: 24. jegyz.

23 Vasvár címere jól összevethető a korabeli Vas megyei városi címerekkel az 1988-ban megjelent megyei közigazgatás-történetben, mely az egyes városoknál színes táblán közli a korabeli hivatalos címet. Ismereteink szerint Vasvár szocialista címerének ez az egyetlen hivatalos közlése: HORVÁTH-KRÁNYI-PÉTER 1988. 111. (Itt köszönöm meg Benczik Gyula és Semei Ferenc levéltárosoknak, a Vas Megyei Levéltár munkatársainak, hogy munkámat segítették, és többek között erre a kötetre is felhívták a figyelmemet.)

20. kép. Vasvár hivatalos címere (1986)
Abb. 20. Offizieller Wappen von Vasvár (1986)

fehér (ezüst) pajzsfő, amelyet azonban úgy juttattak funkcióhoz, hogy itt helyezték el a középkori pecsétkép jellegzetes mellékalakjait, a tornyok között lebegő, kiterjesztett szárnyú madarakat; a kék mezőben a hagyományos várábrázolás kissé szocreál megjelenítésben látható; jellemző módon elmaradt a tornyot díszítő kereszt, a napot szimbolizáló hatágú csillagot pedig vörös csillagra cserélték.²⁴ (20. kép)

A rendszerváltás által hamarosan elsodort „szocialista címet” előbb egy ideiglenes címer váltotta fel, majd 1991-ben új címet alkotott az önkormányzat. Az ideiglenes címerből nemcsak a vörös csillagot távolították el, hanem visszahelyezték a keresztet és elhagyták a jelentősebb történelmi hagyománnyal nem rendelkező pajzsfőt is. Ezt grafikus módon nagyon egyszerűen oldották meg: a korábbi ábrázoláson a csillagot és a torony csúcsát átrajzolták, a pajzsfőt pedig levágták. Bár így kissé aránytalan címerpajzs jött létre, használatára azonban jó példa, hogy az 1991-ben (újra) indult Vasvári Újság első számai ezzel a címerrel jelentek meg. (21. kép)

Az új, szabadon választott önkormányzat azonban hamarosan gondoskodott hivatalos címerről. Sajnos azonban ekkor sem történtek komoly szakmai előkészületek a címertervezéshez, a városatyák nagyon egyszerű megoldást alkalmaztak, visszatértek a két világháború

közötti címerképhez, azaz a Virág-féle ábrázoláshoz. Segítette ezt a döntést az a tény is, hogy 1991-ben került vissza a múzeumból a városháza épületébe az 1929-ben készült faragott kő címer, amelyet eredeti helyén, a lépcsőházban állítottak fel.²⁵

A címeralkotás nehézségeit azonban jól jellemzi az a folyamat, melynek eredményeként a ma használatos címer létrejött. Először a városi képviselő-testület rövid vita után megalkotta a címer használatáról szóló határozatát, amely lényegében a korábbi „szocialista” címer

21. kép. A Vasvári Újság próbaszámának fejléce (1991)
Abb. 21. Kopfzeile der Probeausgabe der Vasvárer Zeitung (1991)

²⁴ A címer hivatalos leírását a nagyközségi tanács felkérésére Bertényi Iván készítette el: „... csücskös talpú pajzs kék mezejében lebegő, két szélén három ormú bástya, középen tetős tornyú vár, a tornyon, valamint a bástyákon egy-egy fekete ablakkal, középen fekete kapuval és felhúzott ezüst csapórúccsal. A jobb oldali bástya felett arany szegélyes ötágú vörös csillag, a baloldali felett ezüst holdarc lebeg. Az ezüst pajzsfőben két szemben lebegő fekete madár, szétterjesztett szárnyakkal, fejüket egymás felé fordítják” VaML Vasvár Városi Jogú Nagyközség Tanácsa iratai 943-7/1985. A nagyközségi tanács a címer használatát 1985/6 (XII. 23.) rendeletével szabályozta, amelybe a fenti címerleírást foglalta bele, annyi módosítással, hogy a vörös csillag végül „ezüst szegélyes” lett. A címerajzot – a korabeli eljárásnak megfelelően – a Képző- és Iparművészeti Lektorátus által kijelölt Kovács Vilmos grafikus művész készítette el 1986 elején. (u. o. 66/1986.) A szocialista kor címeralkotásának folyamatáról és a városi címerek értékeléséről ld.: NYULÁSZINÉ 2001. 194–196.

²⁵ Vasvári Újság I. évf. 2. sz. (1991. május) 8.

leírását igazította több-kevesebb sikerrel a Virág-féle ábrázoláshoz.²⁶ A leírás több hibát és félreértést tartalmaz, így hibásan doborpajzsként határozta meg a pajzs formáját, belebonyolódott a címerhez nem szervesen kapcsolódó babérfonatos keretelés leírásába, a címerkép pedig „lebegő vár”-ként írja le. A határozat megszületése után az önkormányzat a Képző- és Iparművészeti Lektorátus közvetítésével Piros Tibor grafikusművészt kérte fel a címer megrajzolására, aki a hivatalos címerleírás és a rendelkezésére bocsátott ábrázolások – mindezek előtt a Virág-féle festmény – alapján elkészítette a címer heraldikai szempontból pontos ábrázolását. Az új címer korrigálta a korábbi ábrázolás hiányosságait, elhagyta a funkciótlan pajzsfőt, és megfelelő módon alkalmazta a színeket és mázakat, és mindezt egy szabályos tárcsapajzsba foglalta: így címertani szempontból korrekt és történeti szempontból is hiteles ábrázolás született. Ellentmondás keletkezett viszont a címerhasználatról

22. kép. Vasvár hivatalos címere (1991)

Abb. 22. Offizieller Wappen von Vasvár (1991)

szóló határozat és a tényleges címer között, ami a mai napig fennáll!²⁷ (22. kép)

A címer elfogadottságát és ismertségét mutatja, hogy 1991 óta nem csak a város hivatalos iratain, kiadványain és kitüntetésein szerepel (viszont a címerhasználatról szóló határozatban említett városi pecsét azóta sem készült el), hanem kitűzőn és emléktárgyakon is, és a köztereken is egyre több helyen megjelent, különösen a 2000 óta folyó városközpont-rehabilitáció eredményeként: kandeláberekon, fedlapokon és épülethomlokzatokon.²⁸

A város új címerével kapcsolatban csupán egy oldalról merült fel némi kétely az 1991 utáni években, és természetesen ez a múzeumi-szakmai oldal volt! Az 1951-ben alapított múzeum – sok hányattatás után – éppen 1991-ben szerveződött újjá, így már nem volt lehetősége beleszólni a címeralkotás folyamatába. A múzeum középkorkutatás irányába forduló profiljának köszönhetően azonban hamarosan előtérbe került a városi pecsét- és címerhasználat kérdése. Már a múzeum első szakmai kiadványa, Iványi Béla 1992-ben megjelentetett kismonográfiája ráirányította a figyelmet a középkori városi pecsétre; nem véletlen, hogy a kötet borítójára is ennek a pecsétnek a rekonstruált rajza került.²⁹ Éppen ez a rekonstrukció vetette fel a városi pecséthasználat alaposabb vizsgálatának szükségességét, amelyre a múzeum újabb kiadványaiban, a Lapok Vasvár történetéből c. sorozat – fentebb már bemutatott – 1993. és 1994. évi számaiban került sor. A vizsgálatok legfontosabb következtetése az volt, hogy a XX. századra eltűnt a címer egyik legjellegzetesebb eleme, a középső tornyot fedő korona, „így egy érdekes motívummal szegényebb lett Vasvár mai címere” (ZÁGORHIDI CZIGÁNY 1994. 6.).

26 A címer használatát Vasvár Város Önkormányzata 1991/6. (VI. 6.) sz. rendeletével szabályozta: „Vasvár város címere doborpajzs alakú, lefele fordított, ezüst színű levelekkel (babérlevelekkel) díszítésként átfonva. A pajzs kék mezejében lebegő, két szélén háromormú bástyás, közepén tetős tornyú ezüst vár, tetején kereszttel, a tornyon valamint a bástyákon egy-egy fekete ablakkal, közepén zárt, fekete kapuval és felhúzott ezüst csapóráccsal. A jobboldali bástya felett hatágú, aranyszínű csillag, a baloldali felett ezüst holdarc lebeg.” A leírás – a címer fő elemét tekintve – a Bertényi-féle szöveget követi, de mintának kétségtelenül a Virág-féle ábrázolást tekintette. Ebből adódnak a szöveg hibái: „doborpajzs” (helyesen: tárcsapajzs), „ezüst levelekkel átfonva” (kartus-szerű keretelés), „lebegő ... vár” (helyesen: emelkedő) stb.

27 Vasvár Város Önkormányzata, Irattár (Címeralkotással kapcsolatos dokumentumok). A címer 1991. végére készült el, használatba vételéről beszámolt a Vasvári Újság is, amely ettől kezdve fejlécében az új címerrel jelent meg. Ld.: Vasvár város „régijű” címere. Vasvári Újság I. évf. 12. sz. (1991. december). Az újság bemutatja a címer rajzát és a rendelet szövegét; itt különösen is szembeötlő a szöveg és a rajz közötti minőségi különbség.

28 A városháza-homlokzat már említett címere mellett, egy egyedi – az 1991-es címerleírásra leginkább emlékeztető – gipszstukkó került 2002-ben az Alkotmány utca 4. sz. épülettömb Járdányi professzor utca felőli, korábban csupasz homlokzatára.

29 A rajz Zágorhidi Czigány Csaba munkája, amely a kötet függelékében is szereplő, a középkori városi pecsét egyetlen lenyomatáról még a hatvanas években levett gipszmásolat alapján készült (IVÁNYI 1992. 139). Ez a másolat az eredeti pecsét mainál jobb állapotát rögzítette, rajta erőteljesen jelenik meg a középső torny csúcsán két egymást keresztező, de elmosódott vonal, ez adta az ötletet a rekonstrukcióhoz, melyen két egymást keresztező szarufa vagy oromdeszka látható.

23. kép. Vasvár város mai címere és középkori pecsétnyomója a millenniumi emlékérmén (2000)

Abb. 23. Mittelalterlicher Stempel der Stadt Vasvár und der heutige Wappen auf der Gedenkmünze zum Millennium

Mivel a címer megváltoztatására rövid időn belül nem kínálkozott lehetőség, a múzeum a középkori pecsét népszerűsítését szorgalmazta: ennek rajza került a múzeum leveleinek fejlécére, majd az egyik – nem hivatalos – múzeumi pecsétre is. A középkori pecsétkép ismertsége a Magyar Millennium ünnepségeihez kapcsolódva nőtt meg jelentősen a városban. Ez a pecsétkép került – némi újabb rekonstrukcióval – 2000-ben a város millenniumi emlékérmének egyik oldalára, másik oldalán pedig a hivatalos címer kapott helyet.³⁰ (23. kép) Ugyanez az ábrázolás került a 2000-ben elkészült új főtér egyik látványos elemére, az ún. Királyok kútjára a megye, a káptalan és a domonkos rend pecsétjével, ill. címerével együtt, és ez jelenik meg a múzeumban 2000-től napjainkig működő éremverő egyik oldalán is. A középkori pecsétkép mint jelkép elfogadottságát mutatja az a tény is, hogy 2010-ben ez az ábrázolás került a város által a közszolgálati munka elismerésére alapított kitüntetés plakettjére is.

A múzeum saját logójának megtervezésénél a közelmúltban is a pecsétképet vette alapul. Az egyik tervezet szerint a középkori eredetű városi címerek mintájára pajzsba emelte a pecsétet: a háromszögű pajzs kék

mezejében az ezüst színű pecsét lebeg, felette MÚZEUM, alatta VASVÁR felirattal, a pajzsfő elején és hátsó részében, valamint a pajzstalp közepén egy-egy középkori mintát követő, disztó funkciójú kereszttel. A kissé merev és talán túlzottan is címerszerű logó nem került használatba.³¹ A másik – még kidolgozás alatt álló – tervben maga a pecsétkép jelenik meg kissé leegyszerűsített, grafikus formában, alatta VASVÁRI MÚZEUM felirattal; a logóhoz tartozó arculati elemekben kiemelt szerepet kap az ugyancsak a pecsétképből vett, pártázott várfalra utaló díszítő vonal. Ez utóbbi, kissé oldottabb és látványosabb arculat remélhetően alkalmas lesz arra, hogy egyaránt megjelenítse a múzeum helyi kötődését és a középkorkutatásra irányuló profilját.³² (24. kép)

A múzeumi logók már részben azzal a céllal készültek, hogy ötletet adjanak a városi címer megújítására. Ebből a szempontból a leginkább kézenfekvő megoldást a középkori pecsét pajzsba emelése jelenthetné, amelyre középkori városi jelképeink között több példa is található. A kék színű pajzsban lebegő ezüst pecsét a város hagyományos színeinek megjelenítésére is alkalmas lenne. Azonban éppen a pecsétkép sérült volta nem teszi lehetővé, hogy történeti és heraldikai szempontból

30 Az érem Veres Gábor szobrászművész alkotása. Az érmen a középkori pecsétkép némi kiegészítéssel jelenik meg, mely részben a köriratot, részben pedig a középső tornyot érinti, előbbi korabeli analógiák, utóbbi a XIX. századi pecsétmátsolat koronaábrázolása alapján egészítettük ki.

31 A logó megalkotásánál Sopron város címeres pecsétjét tartottuk szem előtt, és a múzeumban használt – már korábban említett – éremverő két oldalát szerettük volna egyesíteni benne (az érem egyik oldalán a középkori pecsét, a másikon a pecsét köriratának betűtípusát követő VASVÁRI MÚZEUM felirat és disztó funkciójú keresztek jelennek meg). A logó Ferencz Zoltán számítógépes grafikája a szerző tervei alapján (az unciális betűtípust sajnos nem sikerült megjeleníteni). Hivatalosan csupán egyetlen múzeumi leporellón szerepelt 2008-ban, használatba nem került.

32 Az arculati terv Bonyhádi Károly grafikusművész munkája, első megjelenése a múzeum feltöltés alatt álló honlapján látható: www.vasvarimuzeum.hu.

24a–b. kép. A vasvári múzeum logótervei (2008, 2010) (a: Ferencz Zoltán, b: Bonyhádi Károly munkája)
Abb. 24a–b. Logopläne des Vasvárer Museums (2008, 2010) (a: Arbeit von Zoltán Ferencz, b: von Károly Bonyhádi)

is hiteles ábrázolás szülessen. Ebben az esetben a középkori pecsét pecsétképének címerbe foglalását javasolhatjuk, természetesen némi kiegészítéssel és grafikai átdolgozással. A legfőbb kiegészítés a középső tornyot fedő korona lenne, amelyet csak a XVIII–XIX. századi ábrázolások alapján (természetesen figyelembe véve a egyéb középkori címer- és pecsétábrázolásokat is) lehetne megrajzolni. Bármilyen vonzó megoldás lenne a Szent Koronára utaló zárt korona megjelenítése, ez Vasvár esetében azért mind történeti, mind heraldikai szempontból túlzás lenne; a nyitott levélkorona viszont mind az újkori vasvári pecsétképeken, mind pedig a középkori pecsétnyomóval egykorú ábrázolásokon megtalálható (a zárt korona csak a XV. század második felétől tűnik fel a pecsét- és címerábrázolásokon). A grafikai átdolgozás egy olyan várábrázolás megrajzolását jelenti, amely a középkori pecsétképet idézi, de kiküszöböli annak szabálytalanságait és aránytalanságait, és egy jól reprodukálható, szimmetrikus képet ad.

A javasolt címer leírása a következő: háromszögű pajzs kék mezejében ezüst színű, három tornyú vár lebeg, a vár ormózott falán kitárt kapuszárnyakkal és felhúzott csapórácscsal kapu nyílik; a várfal mögött jobb és bal oldalon egy-egy kisebb ormózott, egy ablakos torony, középen egy nagyobb, két szintes, alul egyablakos, felül ikerablakos

25. kép. Címerterv Vasvár történelmi címerének megújítására (2010) (A szerző rajza)
Abb. 25. Wappenplan für die Erneuerung des historischen Wappens von Vasvár (2010) (Zeichnung des Autors)

torony emelkedik; a középső tornyot nyitott levélkorona fedi, csúcsán kereszttel; a vár felett jobb oldalon hatágú arany csillag, bal oldalon holdsarló lebeg. (25. kép)

Ez a címerterv szakít Vasvár XX. századi – lényegében egyetlen ábrázolást követő – címerhasználatának gyakorlatával, és visszatér a középkori városi pecséten megőrzött és a XVIII–XIX. századi pecséteken is tovább élő címer hagyományaihoz, mindenekelőtt a középső tornyot fedő korona felelevenítésével. Külső megjelenésében is a történetiséget hangsúlyozza: az újabb kori – a jelenlegi címer esetében egyenesen

a Kossuth-címet idéző – tárcsapajzs helyett egy középkori jellegű háromszögű pajzsot javasol, maga a címerkép pedig – ugyancsak a középkort idézve – a régi városi pecsét képét tükrözi. Ez a terv alkalmas lehet arra, hogy – megfelelő grafikai kidolgozás után – olyan címer szülessen, amely méltóképpen reprezentálja az egykori királyi város és megyeszékhely történelmi múltját, vizuálisan is felidézi azt a kapcsolatot, amely városunkat számos történelmi várossal összeköti, de ugyanakkor garantálja is a jelkép egységét és megkülönböztethetőségét.

ZÁGORHIDI CZIGÁNY Balázs

Helytörténeti Múzeum, Vasvár

H-9800 Vasvár, Kossuth u. 1. Pf. 27., Hungary

zagorhidi@gmail.com

IRODALOM

BERTÉNYI Iván – FEISZT György é. n. Vas megye címerei és zászlai.
HALÁSZ Imre (szerk.) 1930 Vas megyei fejek. Szombathely
HORVÁTH Sándor – KRÁNYI József – PÉTER Lajosné 1988 Vas megye közigazgatási beosztása 1945–1950–1987. Szombathely
IVÁNYI Béla 1992. A középkori Vasvár. Vasvár
KOLLEGA TARSOLY István (szerk.) 2001 Településeink címeres pecsétjei az Országos Levéltárban. PC CD-Rom, Arcanum Kiadó
KUBINYI András
– 1961 Buda város pecsétjének kialakulása. In: Tanulmányok Budapest múltjából. XIV. Budapest, 109–147.
1972 Székesfehérvár középkori oklevéladása és pecsétjei. In:

Székesfehérvár évszázadai 2. Középkor. KRALOVÁNSZKY Alán. szerk.: Székesfehérvár, 151–168.
MOLNÁR Gyula Adalékok Vasvár címerének újkori alkalmazásához. Vasvár Újság 1994. 1. 2.
NULÁSZINÉ Straub Éva 2001 Magyarország címerkönyve. A heraldika alapjai. Budapest.
ZÁGORHIDI CZIGÁNY Balázs
– 1993 Vasvár város középkori oklevelei és pecsétje. Lapok Vasvár történetéből 5. sz. (Panniculus ser. C. no. 26.)
– 1994 Vasvári pecsét a 18-19. századból. Lapok Vasvár történetéből 10. sz. (Panniculus ser. C. no. 41.)

Balázs ZÁGORHIDI CZIGÁNY

STEMPEL UND WAPPENGEBRAUCH DER STADT VASVÁR IM 20. JAHRHUNDERT

Der Autor hatte den Stempel- und Wappengebrauch der Stadt Vasvár in dem Mittelalter, bzw. in den 18-19. Jahrhunderten bereits behandelt; die wichtigsten Festlegungen waren die folgenden: auf dem einzigen bekannten Stempelbild aus dem Mittelalter ist wie auf den Stempeln ältester ungarischer königlichen Städte eine Burg mit drei Türmen zu sehen; dieser Stempel wurde im 19. Jahrhundert erneuert, aber unabhängig davon ist die Tradition städtischer Symbole erhalten geblieben, es gibt zahlreiche Variationen der Gemeinde- und Zunftstempel der bekannten Dreiersiedlung (Vasvár, Szentmihályfalva, Zsidófölde) im 18-19. Jahrhundert. Die charakteristischen Elemente des Stempelbildes sind: eine Burg mit drei Türmen, die Symbole der Sonne und des Mondes, sowie die – offene oder geschlossene - Krone mit dem Kreuz an der Spitze über dem mittleren Turm. Die Geschichte der Wappen- und Stempelnutzung im 20. Jhd. begann mit einem Irrtum der Heraldik: Im Jahre 1907 gelang bei der Erneuerung der Gemeindestempel das Wappen der Stadt Szombathely auf den Stempel von Vasvár, welcher bis in das Jahr 1947 gebraucht wurde. Trotz dieses Irrtums hat auch die Tradition des richtigen Wappens weitergelebt, es gibt mehrere Darstellungen aus der Zeit zwischen den beiden Weltkriegen. Die bekannteste Wappendarstellung hatte der Priester-Lehrer Endre Virágh im Jahre 1928 gemalt, anhand dessen wurde das gemeißelte Gemeindewappen des im Jahre 1929 aufgebauten Gemeindehauses, sowie die Wappendarstellung der im Jahre 1933 übergebenen Landesfahne gemacht, aber dies war auch die Grundlage für die Erneuerung des Gemeindestempels aus dem Jahre 1947. Letzteres ist aber nur bis ins Jahr 1949 im Gebrauch geblieben, denn der Wappengebrauch wurde in der historischen Symbolen gegenüber feindlichen Atmosphäre

der kommunistischen Regime auch in Vasvár zurückgedrängt. Die historische Wappendarstellung scheint wieder Anfang der 1960er als Symbol des örtlichen Kulturhauses und Gymnasiums auf und geht auf das Wappenbild von Virágh zurück. Zur offiziellen Wappengestaltung kommt es in dem Jahre 1986 anlässlich der Stadtweihe: dieses Wappen greift auf das mittelalterliche Stempelbild zurück, aber auch das charakteristische Symbol der Ära, der rote Stern, taucht auch auf. Das sozialistische Wappen wurde von der Wende überrollt, die im Jahre 1991 frei gewählte Städtkörperschaft hat ein neues Wappen, ebenfalls auf die Darstellung von Virágh zurückgreifend, geschaffen. Das neue Wappen wurde in den letzten 20 Jahren weit verbreitet und akzeptiert, in Verbindung mit dem Gebrauch sind zwei Fragen aufgetaucht: das Wappen – ähnlich den anderen Darstellungen aus dem 20. Jahrhundert – hat eines der meist typischen Elemente, die Krone über dem mittleren Turm, verloren und es widerspiegelt in seiner Erscheinung die historische Bedeutung der Stadt keinesfalls. Um dem etwas entgegenzusetzen hat das Museum ab der zweiten Hälfte der 1990er die Nutzung des mittelalterlichen Stadtstempels als örtliches Symbol in den Vordergrund gestellt, so ist dieser durch die Millenniumsfeier immer mehr als Stadtsymbol erschienen. Die Akzeptanz dieses Symbols bietet heute die Gelegenheit das historische Wappen von Vasvár zu erneuern, welches – im Sinne der Vorschläge des Autors – mit einem dreieckigen Schild, der anhand des mittelalterlichen Stempelbildes gezeichneten Burgdarstellung und der von den Stempelbildern aus den 18-19. Jahrhunderten übernommenen Krone und dem Beibehalten der bekannten und akzeptierten Farben der Stadt, blau und Silber, erreicht werden kann.